

Natuur als
Rechtspersoon?

Rechten van de Natuur

THEMACAFE NATUUR ALS RECHTSPERSOON

SEMCAFE VELP

14 JANUARI 2026

Sprekers:

Nyenrode Universiteit

**Professor Tineke Lambooy en
Carolijn Ulmer**

Universiteit de Murcia te Spanje

**Professor Eduardo Salazar-
Ortuño**

van Mar Menor, dat in Spanje als
rechtspersoon is erkend

Wo. 14 januari 2026

Sem Café Velp

Inloop 19:00,

start 19:30 uur

Aanmelden

Volt

**Prof. mr. dr. Tineke
Lambooy**

Hoogleraar ondernemingsrecht
Nyenrode Business Universiteit

Oprichter en bestuurslid NGO
Stand Up For Your Rights

Oprichter en adviseur van het Lab
Toekomstige Generaties

Adviseur Stichting Rechten van de
Natuur

Mr. Carolijn Ulmer

PhD Candidate Rights of Nature
Nyenrode Business Universiteit

Advocaat Financieringen en
Herstructurerings Amsterdam

Eduardo Salazar-Ortuño

Juris Doctor

Professor at University of Murcia

Expert and author of the Mar
Menor legislation granting legal
personhood to the Spanish Mar
Menor

Programma

19:30 uur

- Overzicht initiatieven wereldwijd
- Eijsden Margraten, de Waddenzee en andere initiatieven in Nederland
- Mogelijkheden voor gemeenten
- Vragen

20:30 Pauze

20:45 uur

- Mar Menor legal entity
- Questions and discussion

21:30 Einde

Rechten van
de Natuur –
introductie
en
wereldwijd
overzicht

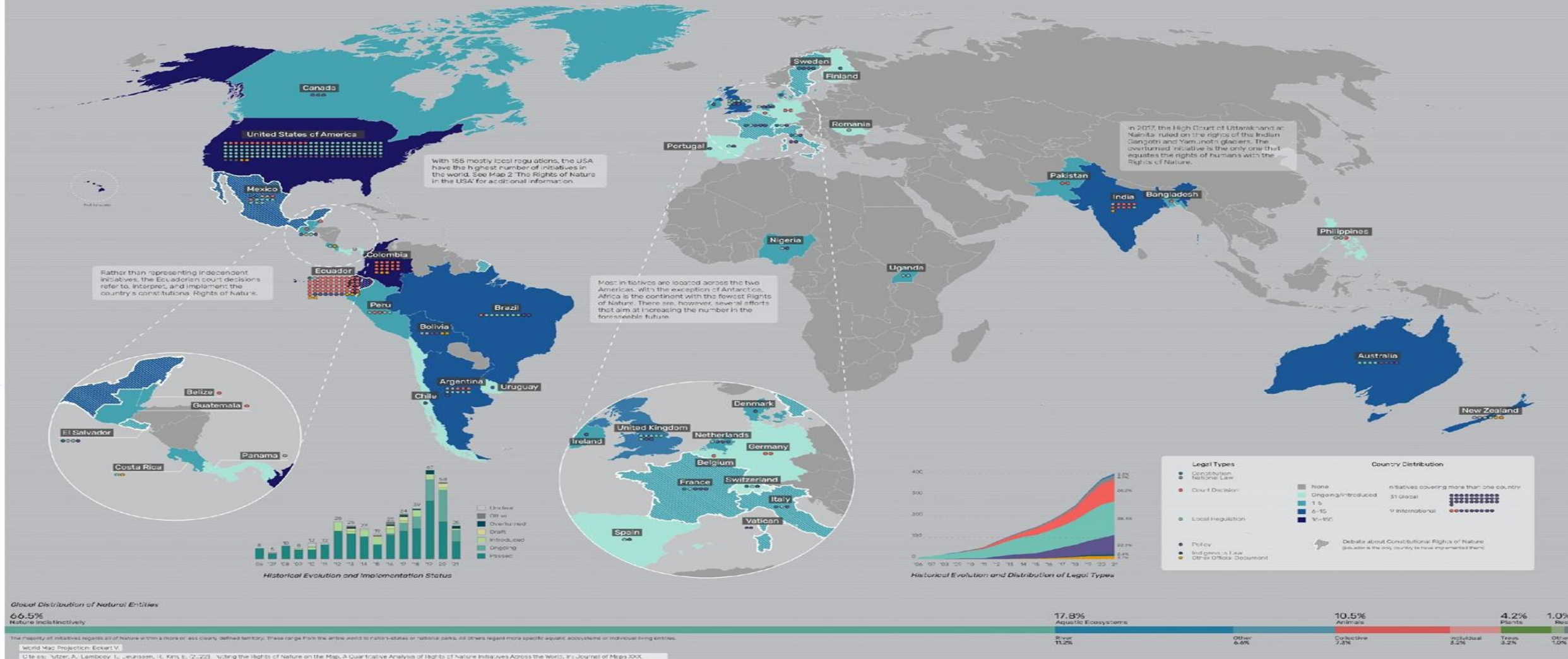

Hoeveel van
deze 6 natuur-
entiteiten heeft
zelf rechten?

THE RIGHTS OF NATURE

MAPPING A GROWING MOVEMENT

Global legal Rights of Nature as of June 2021: 409
Each dot represents one initiative.

Alex Putzer, Tineke Lambooy, Ronald Jeurissen & Eunsu Kim (2022): “Putting the rights of nature on the map. A quantitative analysis of rights of nature initiatives across the world”
Open access data and article: <https://doi.org/10.1080/17445647.2022.2079432>
Putting the rights of nature on the map. A quantitative analysis of rights of nature initiatives across the world – Second Edition

Belangrijke ecojurisprudence zaken

- ❖ 1993 Philippines court recognition of intergenerational responsibility
- ❖ 2006 USA Tamaqua Borough Pennsylvania (CELDF)
- ❖ 2008 Ecuador Constitution; 2021 Los Cedros case
- ❖ 2010 Bolivia Law of Mother Earth
- ❖ 2014 New Zealand Te Urewera River
- ❖ 2017 New Zealand Whanganui River
- ❖ 2017 India High courts (state level): declaration of Legal personhood Ganga & Yamuna rivers (overturned); 2020 Sukhna Lake living entity with rights equivalent to a person; 2022 Mother Nature same legal status as human, emphasizing the court's guardianship role
- ❖ 2018 Colombia Atrato River Judgment
- ❖ 2019 Canada Magpie River Settlement
- ❖ 2022 Spain Mar Menor and its basin
- ❖ 2023 Peru Marañón River
- ❖ 2024 Bolivia Titicaca Lake

Studie voor de Waddenacademie (2021-2022)

Onderzoeksvraag:

Zou de toekenning van Rechten van Natuur aan de Waddenzee een verbetering kunnen betekenen voor de bescherming van de unieke natuurlijke waarden van het gebied?

Conclusies:

Natura 2000-gebied en UNESCO World Heritage site - Veel normen op basis van internationaal, EU, en nationaal recht en beleid m.b.t. ecologische bescherming

Huidige praktijk van bescherming is **onvoldoende**: Fragmentatie in bestuur en beheer + **Economische belangen** gaan vaak boven ecologische belangen

Toekennen Rechten aan de Waddenzee is mogelijk onder NL recht. Zou kunnen helpen: één kernwaarde/anker voor bestuur en beheer/concentratie van macht/**bevoegdheden in één instantie** → zicht op cumulatie

Studie voor de Waddenacademie

Studie voor de Waddenacademie

Studie voor de Waddenacademie

Wetgeving beoogt natuur te beschermen “mede vanwege de *intrinsieke waarde*, en het behouden en herstellen van de biodiversiteit”.

Toch wordt steeds een afweging gemaakt tussen natuur en menselijke (economische) activiteiten.

Rechten van de Waddenzee zou helpen:

- Holistische benadering van de natuur als een levend geheel – als ecosysteem, waarbinnen alle onderdelen met elkaar in verbinding staan en afhankelijk zijn – in beeld brengen alle effecten (cumulatie)
- Doel is om de natuur te laten meespreken bij besluitvorming aan de basis
- Handhaving gaat dan ook uit vanuit de natuur en het ecosysteem als geheel

Rechten van de Natuur: juridisch

- De natuur heeft **een stem**, die juridisch relevant is (net zoals natuurlijke personen en rechtspersonen).
- Technische definitie: **erkenning rechtssubjectiviteit** van natuur als geheel, of een specifiek ecosysteem (bijv.: rivier, gebied, diersoort), waardoor dit een subject van recht wordt (anders dan object; vgl. gebouw of auto: wel registreren, geen rechten).
- Drie kernelementen:
 - Intrinsieke waarde
 - Inherente rechten
 - Vertegenwoordiging (via een voogd of vanuit een 'natuurrechtspersoon').
- Rechten van de natuur ≠ natuurbeschermingswetgeving; kan wel versterken (door stem vooraf bij beslissingen en actieve bemoeienis met handhaving natuurbeschermingswetgeving achteraf).

Handhavingsperspectief - Nederland

Natuur als rechtspersoon:

- Vroegtijdige detectie: ogen, neus en oren 'on the ground'
- Aangifte + klacht ex 12 Wetboek van Strafvordering bij (dreigende) inbreuk
[Ogv art. 12 kan belanghebbende klacht indienen bij Gerechtshof over het niet vervolgen of schikken van een verdachte/strafbaar feit]
- Natuurrechtspersoon als slachtoffer (art. 51a e.v. Sv en 36f Sr.)
[Informatie proces, spreekrecht, schadevergoeding]

Ars Aequi 2022, 07/08; dubbel zomernummer; Recht en Natuur

“Een procederende rivier”

Bijdrage Tineke Lambooy en Renske Mackor

Initiatieven in Nederland

- ❖ **Gemeenten:** Eijsden-Margraten (rapport – voorstel Monumenten en Natuur- en Landschapsmonumenten Commissie); Nijmegen (motie afgewezen in GR 2024); Zaanstad (GR Commissie doet onderzoek); Groningen (GR motie onderzoek); Amsterdam (motie GR aangenomen studie verkenning stem natuur en verankering in Omgevingsvisie); Beekdalen (motie GR voorgesteld en ingetrokken); Culemborg (motie GR); Nijmegen (motie)
- ❖ **Waterschap** Delta (Brabant) – studie opties voor stem van Merkske
- ❖ **Natura 2000 gebieden WZ en IJsselmeer:** Waddenzee - Gemeente NOFriesland (motie aangenomen), PS NH (motie aangenomen) en D66 (wetsvoorstel in vbr); IJsselmeer (IJsselmeer vereniging - onderzoek)
- ❖ **Burgerinitiatieven Bossen/Natuurgebieden:** Bomen van Haarlemmermeer; Bos dat van zichzelf is (Doorn); Rosmalen (stem van het bos); Apeldoorn (Veluwe); Amelisweerd; Wijdse Kievitweide (ondergelopen weiland); Veur Lent (burgerinitiatief Veur Lent, stadseiland in de Waal (burgerinitiatief voor voogd of zoop); Natura 2000 gebied Meijendel & Berkheide (NGO Hart voor Meijendel – voorstel RvdN, iom B&W DH); Hoeders van de Veluwe
- ❖ **Burgerinitiatieven Rivieren:** Maas (Maas Clean Up), Scheldes, IJssel, Dommel
- ❖ **Stichting Rugvin** die Sedna de rugvin (bruinvis) in het bestuur heeft

MOTIE Rechten voor de Natuur

DE RAAD VAN DE GEMEENTE EIJSDEN-MARGRATEN

In vergadering bijeen op 7 november 2023

Behandelende de Programmabegroting 2024-2027

CONSTATERENDE DAT

- De gemeente Eijsden-Margraten een schat aan natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit herbergt, die van onschatbare waarde is voor het welzijn van onze huidige inwoners en toekomstige generaties.
- De natuur geen stem heeft in de besluitvorming en bescherming nodig heeft tegen bedreigingen zoals klimaatverandering, verlies van leefgebieden en vervuiling.
- Het concept van rechtspersoonlijkheid voor de natuur in verschillende delen van de wereld al wordt toegepast en een juridische erkenning van de natuur als entiteit met inherente rechten mogelijk maakt.
- In Nederland al geprobeerd wordt rechten aan de natuur toe te kennen, zo wordt reeds een petitie voor de Maas in de wet in de Tweede Kamer behandeld en zijn er initiatieven voor rechtspersoonlijkheid van het Waddengebied.

OVERWEGENDE DAT

- Het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan de natuur de aandacht voor en bescherming van onze natuurlijke omgeving kan verbeteren en innovatieve benaderingen voor duurzaamheid kan stimuleren.
- Niet langer gewacht kan worden om de natuur te beschermen en niet hoeft te worden gewacht op landelijke wetgeving.
- De gemeente Eijsden-Margraten een pioniersrol kan spelen door zich in te zetten voor de erkenning van rechtspersoonlijkheid voor de natuur op lokaal niveau.

VERZOEKT HET COLLEGE OM

- Onderzoek te doen naar de juridische en praktische haalbaarheid van het toekennen van rechtspersoonlijkheid aan de natuur in de gemeente Eijsden-Margraten.
- De resultaten van dit onderzoek en de voortgang in dit dossier periodiek met de gemeenteraad te delen.
- Altijd bij nieuw te vormen beleid de belangen van de natuur (van bronsgroene natuurgebieden tot en met Natura 2000-gebieden) mee te wegen en in nieuwe raadsvoorstellen deze belangen inzichtelijk te maken.
- Alle relevante maatschappelijke organisaties, lokale experts en andere belanghebbenden betrekken bij dit onderzoek naar de implementatie van rechten voor de natuur in Eijsden-Margraten.

En gaat over tot de orde van de dag.

PRO fractie
Sjanne Quellhorst
Wiel Blezer
Franklin Boon
Ron Mourmans

Orangevomen
Voor: PRO OOS en L
Tegen: CDA VVD Cf
B

Advies: Commissie Monumenten wordt Commissie Monumenten en Natuur- en Landschapsmonumenten

MOTIE GEMEENTERAAD EIJSDEN- MARGRATEN

- Eijsden-Margraten als eerste gemeente in NL waar de natuur rechtspersoon wordt?
- Motivatie: bescherming van landschap, herstel van reliëf, opkomen voor belang van het bos
- Representatie vanuit een coöperatief (natuurorganisaties, maar ook vanuit kunst en filosofie)
- Aansprakelijkheidsverzekering voor de rechtspersoon
- Volgend op voorbeelden uit het buitenland; nu regionale uitbreiding
- Geld vanuit de gemeente voor onderzoek

Gemeente Rheden

7 dorpskernen

Nationaal park Veluwezoom (5000 ha):

Natura 2000 (Natuurmonumenten
eigenaar en beheerder)

Rivier de IJssel en uiterwaarden

(Velperwaarden - Rijntakken = meerdere
Natura 2000-gebieden) (Rijkswaterstaat
& Provincies & Gemeenten & Waterschap)

Big five

Edelherten

Reeën

Vossen

Wilde zwijnen

Schotse Hooglanders

Gemeentewet

1. Ambtelijke bijstand art 33/155
 - ❖ Natuurprofessional vragen om mee te denken bij besluiten die de natuur raken
 - ❖ (Fin.) Bijstand vragen om advies RvdN te formuleren voor gemeente Rheden
2. Andere commissie instellen art 84: Commissie Natuur instellen (procedure formuleren tav mandaat deze cie en wanneer advies niet wordt gevolgd door GR)
3. Verordening GR/Besluit GR: voogd aanwijzen die namens natuur of specifiek natuur(gebied) kan spreken/adviseren art 147/150
 - ❖ Verplichte natuur assessment voor elk besluit GR
 - ❖ Inspraak natuurvertegenwoordiger
4. Stichting oprichten voor gemeentelijke natuur, een natuurstichting, die namens natuur in de gemeente of een specifiek natuurgebied inspraak heeft bij overleg en besluiten
5. Burgerparticipatie (Omgevingswet; Wet versterking participatie op decentraal niveau)

Voordelen en nadelen

- **Voordelen:** stem vooraf bij besluitvorming (perspectief vanuit de natuur) en versterking handhaving achteraf (eerdere detectie en instrumentarium); focus bij fragmentatie in beleid en handhaving.
- Vergunningenstelsel. Wie praat mee? Wie beslist mee? Bijvoorbeeld vanuit Omgevingswet
- **Ecosysteem versterking:** Natura 2000 gebieden (beheerder(s): verslechteringsverbod en handhavingsgebod). RvdN geeft beheerder(s) duidelijke focus & instrumentarium.
- **Voordeel: RvdN is het anker onder besluitvorming in de samenwerking**

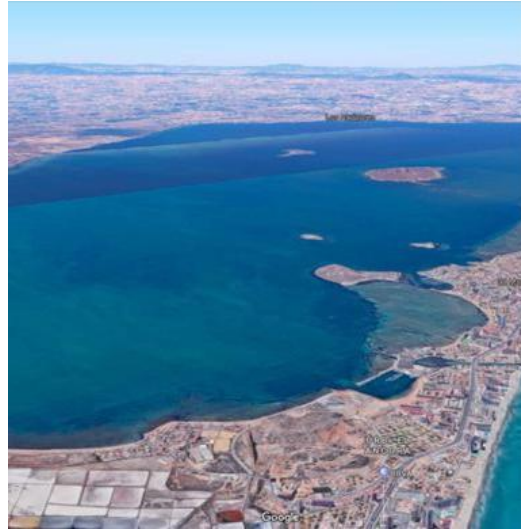
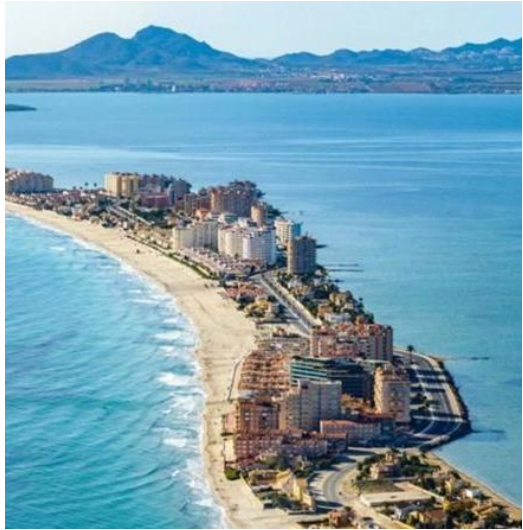
N.B.: Verschil tussen rechten toekennen (voogd) en rechtspersoonlijkheid (eigen vertegenwoordigingsbevoegdheid)

- **Nadelen:** experimenteren, nieuwe vragen, budget nodig voor vertegenwoordigers natuurentiteiten

Vragen

- **Gemeente (decentraal tenzij = subsidiariteitsbeginsel):** krijgt instructies van Provincie maar heeft ook eigen verantwoordelijkheid, samen met andere gemeenten, omgevingsdiensten, waterschappen, Rijkswaterstaat, Ministeries voor bepaalde zaken.
- Het **Rijk** wil de leiding nemen in de ruimtelijke ordening: “We verdelen de ruimte in Nederland eerlijk, met aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving”. Met de Nota Ruimte herneemt het Rijk regie op de ruimtelijke ordening in ons land. Nog niet vastgesteld. Zie: [Contourennotitie Nota Ruimte | Publicatie | Ruimtelijke ordening Nederland](#). Welke rol is er over voor gemeente?
- [Mogelijkheden: De provinciale en gemeentelijke verordenende bevoegdheid: wanneer kunnen aanvullende regels worden gesteld?](#)

Spanje: Mar Menor

21 september 2022: nationale wet (grote meerderheid)

Geeft rechtspersoonlijkheid aan MM en stroomgebied

Holistisch perspectief in het recht: “Ecosysteem heeft het recht op “bescherming, behoud en herstel”

Vertegenwoordiging van MM door 3 organen: Commissie van Afgevaardigden, Wetenschappelijke Commissie, Toezichtscommissie

Commissie van Afgevaardigden: 3 van algemeen staatsbestuur, 3 van autonome gemeenschappen en 7 burgers

Taak (onder meer): “controle en toezicht op rechten van MM en haar bekken”

Handhavingsperspectief – Mar Menor

Mar Menor wet - Art. 4 wet: inbreuk leidt tot strafrechtelijke, civiele, milieu- en administratieve aansprakelijkheid

Daarnaast: **burgers** (natuurlijk personen en rechtspersonen) hebben het recht om namens MM bij bevoegde autoriteiten handhaving van wetgeving te eisen en in rechte op te treden voor de bescherming van de ecologisch waarden van MM

Beleid: vanuit het Ministerie is er €484 miljoen toegeschreven voor het herstel van Mar Menor

Tijdschrift Natuurbeschermingsrecht, nummer 2, april 2023 / SDU:

“Rechten van Natuur: een kansrijke volgende stap in het natuurbeschermingsrecht? Verkennende analyse aan de hand van de Mar Menor-casus met een schuin oog naar de Waddenzee”

Bijdrage van Tineke Lambooy, Renske Mackor, Jessica Den Outer En Penny Simmers

Mar Menor case by Eduardo Salazar Ortuno

Mar Menor Lagoon and its basin – ecosystem

Legal personality created by national act

Governance established by Royal Decree

Governance art. 3

Three bodies that together form the Tutorship or Guardianship:

- the Committee of Representatives
 - the Monitoring Commission
 - the Scientific Committee.
-
- Royal Decree 90/2025 of 11 February 2025: installation 3 committees and management office
-
- The Constitutional Court 2024 confirmed Act's constitutionality

Enforcement art. 6

Any natural or legal person entitled to defend and enforce rights through
Court of Public Administration

Filed on behalf of Mar Menor as interested party: not actio popularis

Questions and Discussion

T.Lambooy@nyenrode.nl

c.ulmer-knol@my.nyenrode.nl

eduardo.salazar@um.es